

Spelend leren

De overgang van groep 2 naar 3 hoeft niet groot te zijn

Inhoud

1. Inleiding.....	blz. 3
2. Wat houdt me bezig?.....	blz. 5
3. Een gesprek.....	blz. 6
4. Onderzoeken bewegend leren.....	blz. 6
5. Effectieve leeromgeving.....	blz. 7
6. Mijn conclusie.....	blz. 7
7. Start.....	blz. 8
8. Het lokaal naast de kleutergroep.....	blz. 9
9. Spel en spelmaterialen.....	blz. 10
10. Wat is er terecht gekomen van mijn eigen mening?.....	blz. 12
11. En verder?.....	blz. 15
12. Tot slot.....	blz. 16
13. Bronnen.....	blz. 17

1. Inleiding

Van origine ben ik opgeleid als kleuterjuf, één van de laatste lichten van de oude KLOS. Een aantal jaren ben ik kleuterjuf geweest en na de geboorte van mijn derde kind ben ik in de peuterspeelzaalwereld beland. Eerst zes jaar met veel plezier als leidster. Een mooie periode omdat ik peuters echt een volk apart vind. Lekker origineel, ze zijn wie en hoe ze zijn en houden voor niemand de schone schijn op. Ik heb hier ook gezien dat een kind dat lekker in zijn vel zit gaat ontdekken. Zit een kind niet lekker in zijn vel dan gebeurt dat veel minder. Zo heb ik lange tijd geprobeerd om een meisje aan het praten te krijgen. Pas toen ik haar naar eventuele huisdieren vroeg reageerde ze. Het mooie was dat een kind naast mij reageerde met: "Juf, het kan praten!"

Aan het einde van deze periode kon ik aan de slag als hoofdleidster bij de Aaltense peuterspeelzalen. Een klus op zich in een periode waarin voor het peuterspeelzaalwerk een CAO kwam en tegelijkertijd de aandacht en extra gelden voor de voor- en vroegschoolse educatie.

Het werk als hoofdleidster van de peuterspeelzalen in Aalten paste me uiteindelijk minder omdat mijn functie steeds meer een managementfunctie werd. Ik miste het werken met kinderen. Uiteindelijk heb ik me opgegeven om in te gaan vallen als leerkracht.

Een aantal jaren geleden kwam ik op een zeer kleine school en werd ik voor de uitdaging gesteld om leerkracht te worden in een groep 3-4 -7. Door deze samenstelling was het nodig om creatief met de kinderen en de lesstof om te gaan. Hoe lastig het af en toe was om de goede weg te bewandelen, hoe zeer ik ook genoten heb van deze bijzondere combinatie. Deze school heeft het uiteindelijk niet gered vanwege een tekort aan kinderen en is gesloten. De directeur heeft voor iedereen een nieuwe plek gezocht en vond dat de Bontebrugschool mijn plek moest worden. Er was een vacature. Een Jenaplanschool. Vooraf eigenlijk geen idee wat dat inhield. Wist ik veel dat hij gelijk zou krijgen ...

Wat me meteen opviel was dat er een goed pedagogisch klimaat heerste. Kinderen kregen verantwoordelijkheid en hen werd geleerd zelf problemen op te lossen. Ze kregen vertrouwen van de leerkrachten en werden uitgedaagd het beste uit zichzelf te halen. Daardoor was het voor veel kinderen mogelijk om te gaan ondernemen en te ontdekken. Hierbij voelde ik me bij thuis.

De essenties van de Jenaplanschool waren op deze school voor een deel op de achtergrond geraakt. De meeste leerkrachten hadden geen opleiding gehad in deze richting, dus was het onderwijs voor een groot deel traditioneel, frontaal en klassikaal geworden.

In de eerste instantie zag ik er als een berg tegenop om aan de opleiding te beginnen. Lezen was de grootste berg omdat mijn 'warhoofd' daar niet toe in staat zou zijn. Ik weet dat als ik een bladzijde lees, drie keer opnieuw moet beginnen omdat ik echt niet meer weet waar het over gaat ... Verder had ik nog nooit een meesterstuk gemaakt. Hoe moest dat? Hoe krijg ik de bladzijden vol? Kan ik daar iets zinnigs mee? Waar haal ik de tijd vandaan? Ik ben een doener, geen theoreticus! Paniek, boos zijn en uitstellen...

Op een reis naar Berlijn heb ik, op de achterbank van de auto, het boek 'Jenaplan, school waar je leert samenleven' helemaal uitgelezen. Ik kon geen kant op, geen andere dingen aanpakken, niet even de was aanzetten, iets opruimen of ... en ...het lezen is me gelukt!

Op de terugreis, die via wat omwegen verliep, kwamen we bij toeval in het stadje Jena. Hierboven het bewijs. Op dat moment kon ik nog niet veel met wat ik las. Ik snapte zeker dat ik anders aan de slag moest maar hoe dat vorm moest krijgen, daar had ik nog helemaal geen zicht op.

Schooljaar 2016-2017

We hebben dat jaar een aantal veranderingen uitprobeerde.

Tot dan toe was er met methodes gewerkt waarbij de handleidingen vrij precies werden gevolgd. Voor het nieuwe jaar gebruikten we de methode 'veilig leren lezen' maar we maakten de afspraak dat wij de methode zouden gebruiken en niet andersom. We boden de letters aan op de volgorde die de methode aangaf maar lieten de kinderen zelf woorden verzinnen met deze letter. Door deze kleine aanpassing merkten we meteen verschil. We zochten er plaatjes bij en hingen deze op. De kinderen waren zeer betrokken en waren trots op hun zelf gevonden woorden. Zeg nou zelf, bij de letter 'p' is het woord 'poep' toch een topwoord? De kinderen kregen woordenboekjes voor eigen producties. Alle letters werden tegelijk aan het begin van het jaar aangeboden in de klikklakboekjes.

We bestelden spelmaterialen: lego, vier op een rij, klei, letterstempels, letterdozen en ganzenbord.

We hebben dat jaar geen taalmethode gebruikt maar gingen werken met wereldverkenning en thema's. Door deze veranderingen merkte ik dat er meer mogelijk moest zijn en wilde ik de principes van de Jenaplanschool verder onderzoeken en uitbouwen.

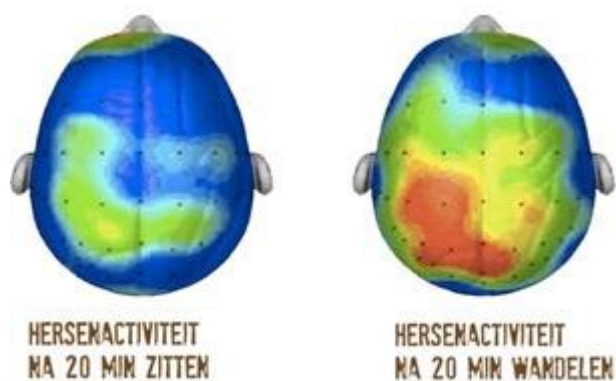
2. Wat houdt me bezig?

Ik werk nu voor het tweede jaar in de combinatiegroep 3-4 en start na de zomer met het derde jaar. Ik merk dat veel kinderen het spannend vinden om naar groep drie te gaan. De mensen om hen heen vertellen ze dat 'het echte leren' nu gaat beginnen. Alsof dat daarvoor niet het geval was ...

Daarbij gaan de kinderen ook naar een ander lokaal in de school dat niet naast de kleutergroep ligt. Een klas waar ze eigenlijk nooit komen behalve twee of drie keer een uurtje, zoals dat voorheen gebruikelijk was, voor de zomervakantie begint. Dit benadrukt voor mij de grens die ze over gaan.

In groep drie moest er, traditioneel, ineens veel meer op papier gewerkt worden. Dat betekent veel meer tijd op een stoeltje blijven zitten na de zomervakantie. Voor veel kinderen is dit te veel gevraagd en ze raken gefrustreerd. Tegen de herfstvakantie zijn veel kinderen erg moe en huilerig en missen ze het spelen in de kleutergroep. Ze hadden zich verheugd op groep drie maar het valt allemaal erg tegen ...

Ik zag de volgende afbeelding waarop de hersenactiviteit wordt weergegeven na twintig minuten zitten en na twintig minuten bewegen. Dit overtuigde mij ervan dat kinderen niet zo lang zittend op een stoeltje moeten werken maar op veel andere manieren aan de slag moeten gaan. Als je kinderen observeert zie je dat ze, zolang ze geen beeldscherm voor zich hebben, dat ze van nature altijd in beweging zijn. Niet mogen bewegen is volkomen tegennatuurlijk.

Het 'echte leren' begint op het moment dat kinderen geboren worden. Ieder mag zich op zijn manier ontwikkelen. Ga je rond je eerste verjaardag lopen, dan is dat lekker vroeg maar prima. Ga je lopen als je anderhalf bent, dan is dat ook dik in orde. Doe je dat nog een paar maanden later dan ben je een beetje laat, maar niemand doet daar moeilijk over. Kinderen die in januari geboren zijn moeten, net als kinderen die in mei geboren zijn, allemaal bij de herfstsignalering dezelfde hoeveelheid letters vlot kunnen benoemen. Zo niet, dan spreken we onze zorg uit. Een vreemde conclusie als je dat vergelijkt met de ontwikkeling daarvoor.

3. Een gesprek

Tijdens een bezoek aan onze vrienden in Duitsland sprak ik een vriend van hen. Zijn naam is Matthias Schäufele en hij werkt als kinderarts in Altenkirchen. Toen hij hoorde dat ik in het onderwijs werkzaam was vertelde hij mij hoe kinderen volgens hem moeten leren.

Hij vertelde dat kinderen vanzelf leren als ze klein zijn. Ze zijn nieuwsgierig en gaan op ontdekkingsreis. Dit gaat heel natuurlijk. Na de 'Kindergarten' krijgen kinderen, net als in veel Nederlandse scholen, methodegericht onderwijs. Ze zitten dan op stoeltjes aan tafels. We denken dat ze vanaf dat moment bij de hand moeten worden genomen en systematisch ons schema moeten volgen. Kinderen moeten ontdekken en bewegen. Als ze bewegen worden de verbindingen in de hersenen gelegd en versterkt en er komt meer zuurstof in de hersenen. Kinderen moeten veel meer bewegen en spelen. Kinderen die op deze manier uitgedaagd worden zullen zo makkelijker leren.

Ik vond het erg mooi om te horen omdat hij verwoordde wat ik meer en meer aan het ontdekken ben.

Dit gesprek bevestigt mijn ideeën over hoe ik denk dat het onderwijs aan jonge kinderen eruit zou moeten zien.

4. Onderzoeken bewegend leren

Een onderzoek uitgevoerd door het Universitair Medisch Centrum in Groningen in samenwerking met de universiteit aldaar wees uit dat leerlingen die driemaal per week al bewegend taal- en rekenles krijgen, beter kunnen rekenen en spellen. Al na twee jaar blijken zij een leerwinst van 5 maanden te boeken. Al bewegend komt er meer zuurstof in de hersenen waardoor er meer kennis opgeslagen kan worden. Het geeft daarnaast meer ruimte voor sociale interactie, vrij spel en ontdekken.

Erik Scherder, ontwikkelingsneuroloog, schrijft in zijn boek 'laat je hersenen niet zitten' dat de besparingen in het onderwijs wat betreft de gymlessen een slechte zaak is. Eén uur per week gymnastiekles is, voor kinderen die lichamelijk en geestelijk in ontwikkeling zijn, veel te weinig. Kinderen komen na een dag zitten op school thuis en gaan achter de computer zitten of hangen om spelletjes te doen.

De hersenschors (cortex), de buitenste laag van de hersenen, speelt een belangrijke rol bij onze intellectuele functies. Is deze hersenschors niet actief, dan krijgt de frontale lob, de voorzijde van de hersenen, te weinig prikkels aangeboden. Deze frontale lob speelt een

belangrijke rol bij het komen tot initiatieven, bij het genereren van nieuwe ideeën en bij emotieregulatie.

5. Een effectieve leeromgeving

De leeromgeving wordt gedefinieerd als: 'alle leerbronnen en de daaromheen georganiseerde leeractiviteiten'. Het gaat om een effectieve leeromgeving, die leerprocessen en het behalen van leerdoelen van leerlingen optimaal faciliteert. De leraar is in de rol van ontwerper onderdeel van die leeromgeving. De leraar zorgt ervoor dat de activiteiten aansluiten op de onderwijsbehoeften en mogelijkheden van de kinderen in zijn/haar groep. De leerkracht biedt de lesstof op dusdanige wijze aan dat kinderen intrinsiek gemotiveerd raken. De Self Determination Theory beschrijft dat leerlingen intrinsiek gemotiveerd zijn als ze invloed hebben op hun eigen manier van zelfstandig leren. De leerkracht zorgt ervoor dat de kinderen in wisselende situaties bezig zijn met de leerdoelen en dat de overdracht van verantwoordelijkheden passend zijn bij leeftijd en ontwikkeling. Hierbij is niet de methode uitgangspunt maar leerlijnen en leerdoelen. Een en ander wordt zo opgezet dat de leerlingen een actieve rol vervullen. Er zijn zes voorwaarden omschreven voor het ontwerpen van een effectieve leeromgeving:

- betekenisvolle contexten en/of authentieke taken passend bij de interesse
- doelgerichtheid
- zelfsturing
- samenwerken
- variatie in leren met diverse leermaterialen of bronnen
- reflectie, feedback en beoordeling passend bij de taken, leerdoelen en vaardigheden."

Hoe Jenaplan wil je het hebben? 😊

6. Mijn conclusie

Ik werk nu twee jaar in groep drie-vier.

Na mijn ervaring met peuters en kleuters, het zien van filmpjes op internet, het lezen van artikelen en mijn gesprek met de kinderarts wil ik zorgen dat de overgang van groep twee naar drie vloeiender verloopt.

Ik wil ervoor zorgen dat de kinderen minder op stoeltjes zitten, meer bewegen en meer afwisseling krijgen in de opdrachten. Deze opdrachten wil ik ze meer in spelvormen aanbieden.

Voor de bronnen verwijs ik naar de bronvermelding op de laatste bladzijde.

7. Start

Vooraf heb ik een aantal zaken op een rij gezet waarvan ik de haalbaarheid ga onderzoeken en dan vooral in de praktijk.

Naar mijn mening kunnen we:

- het lokaal naast de kleutergroep inrichten voor groep 3-4
- de leerstof met behulp van meer spelvormen en spelmaterialen aanbieden en meer inspelen op de natuurlijke ontwikkelingsdrang van kinderen
- minder toetsen door gebruik te maken van observaties, portfolio en doelenboek
- meer werken met doelen en deze duidelijk maken aan de kinderen en ouders
- meer samenwerking tussen de leerkrachten van de groepen 1-2 en 3-4
- thema's samen met de kleutergroepen ontwikkelen
- meer speelmomenten creëren voor kinderen van groep 3 en 4
- meer gerichte instructie geven aan kleine groepjes en werken aan doelen die aansluiten op de ontwikkeling.

Om te beginnen heb ik in de personeelsvergadering een drietal vragen gesteld ter voorbereiding om te kijken hoe mijn collega's over het volgende denken.

- *Zien jullie mogelijkheden in samenwerken tussen de groepen 1-2 en 3-4?*
- *Zien jullie voordelen als we de groepen fysiek naast elkaar zouden hebben?*
- *Kunnen we leerstof aanbieden in spelvormen?*

Tijdens de vergadering blijkt dat de leerkracht van groep 1-2 de mogelijkheden wil bekijken voor meer samenwerking. Ze is hier enthousiast over. De andere leerkrachten lijkt het een goed idee, verder krijg ik hier geen vragen over. Ik snap dat wel omdat zij daar niet direct een idee bij hebben en niet op dit niveau werken.

Op de vraag of er voordelen zijn als we de groepen naast elkaar zouden hebben, krijg ik geen bijval. De collega's vinden dat de groepen niet ver genoeg uit elkaar liggen om daarvoor de spullen te verhuizen. Ik vind het jammer maar zal het ermee moeten doen. Mijn naaste collega vindt het in eerste instantie ook niet prettig omdat ze het lokaal erg donker vindt en omdat ze al een aantal keren verhuisd is binnen de school. Ik besluit het er voorlopig bij te laten zitten en me op andere punten te focussen. Wie weet later ... Iedereen is positief als het gaat om de lesstof vaker aan te bieden in spelvormen.

We bespreken mijn onderwerp: het verkleinen van de overgang van groep 2 naar 3. De vraag rijst of het voor kinderen die ouder zijn een minder spannende stap zou zijn om naar de volgende groep te gaan. De collega's denken van niet. We komen tot het besluit om de laatste vier weken op donderdagmiddag alle kinderen door de hele school, kennis te laten maken met hun nieuwe groep en de nieuwe groepssamenstelling. De kinderen van groep 2 beginnen daar al na de meivakantie mee. We houden er rekening mee dat de kinderen kennismaken met beide leerkrachten. De dagen wisselen daarom.

8. Het lokaal naast de kleutergroep

Een aantal weken na mijn voorstel om het lokaal naast het kleuterlokaal in te richten voor groep 3-4 houdt een collega in de vergadering een betoog om de groepen 5-6 en 7-8 naast elkaar in te richten. Er is een deur tussen de lokalen en zo kunnen ze meer samenwerken. Ze kunnen zo ook samen gebruik maken van het leerplein. Hier zien alle collega's de voordelen van en komt mijn voorstel weer in beeld om het lokaal naast de kleuters te realiseren voor groep 3-4.

Voor het inrichten van het nieuwe lokaal maak ik een plan en overleg met mijn collega of zij het hiermee eens kan zijn. Vooraf hebben we een aantal zaken doorgesproken waar ik in mijn plan rekening ga houden.

Het plan omvat de volgende punten:

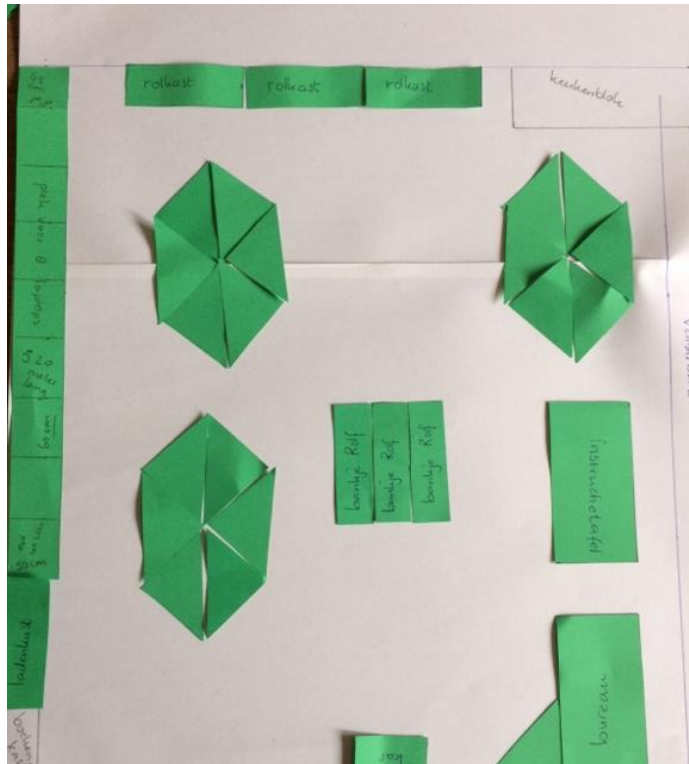
- Niet voor ieder kind een vaste tafel in de klas. Voor 25 kinderen starten we met achttien tafels. Kan het later minder worden dan passen we het alsnog aan. Eventueel komt er een statafel en een speelkleed.
- Bankjes voor het vlot maken van een kring omdat het sjouwen van de hoge stoelen heel veel 'gedoe' oplevert omdat ze te zwaar en te groot zijn. Dit verhindert dat we snel een kring kunnen maken. De bankjes kunnen ook gebruikt worden als zitplaats achter de computers.
- Een werkplank langs de muur voor de computers eventueel met een aantal concentratieschermen.
- We willen de gang naast het lokaal 'annexeren' zodat we extra ruimte hebben voor de kinderen om met constructiematerialen te spelen.
- Een korte reflectiekring of werkbepreking kan ook staan in een kring.
- Kasten met een lade voor ieder kind en een rij lades voor het inrichten voor het werken met doelen, de 'doelenbakken'. Deze doelen hangen we ook in de klas.
- Inrichten van een taal- en een rekenkast met bijbehorende spellen.

**If a child can't learn
the way we teach,
maybe we should teach
the way they learn.**

Michael J. Fox

OM
DENKEN

Hiervoor heb ik een plattegrond gemaakt om te kijken of alles past.

9. Spel en Spelmateriaal

Ik heb het voorstel gedaan om materialen te bestellen waarmee de kinderen zelfstandig aan het werk kunnen. Het moet zoveel mogelijk zelf controlerend zijn. Kleuterjuf Malou heeft tijdens een personeelsvergadering een filmpje laten zien waarop we konden zien dat de kinderen in haar groep al twintig tot dertig minuten zelfstandig kunnen werken. Door deze materialen in te zetten, koesteren we de al verworven vaardigheden van de kinderen.

Ook ga ik de mogelijkheid onderzoeken om de kinderen meer in beweging te laten komen om lesstof te laten beklijven door spellen buiten of in de gymzaal te gaan doen.

Achter in de klas wil ik graag twee kasten, net als bij de kleuters, waar kinderen zelf het materiaal kunnen pakken en opruimen. Een rekenkast en een taalkast. In deze kasten wil ik het materiaal, dat we nu vaak onbereikbaar voor de kinderen hebben staan, voor een deel in bakken presenteren.

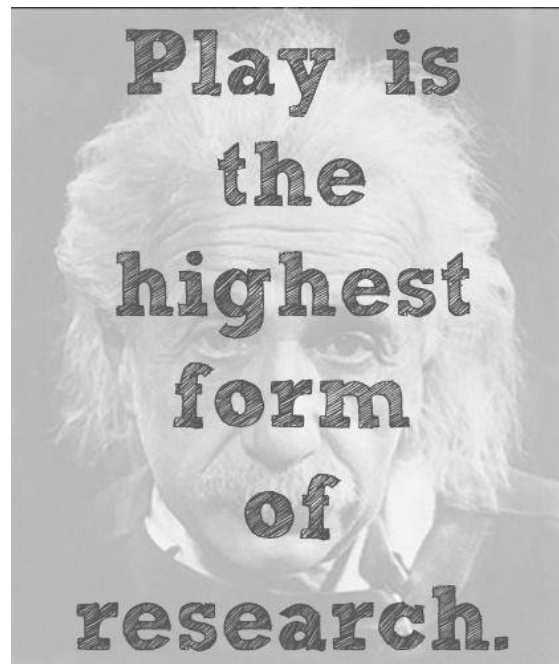
In deze (ondiepe) bakken wil ik een kaart leggen waarop de doelen beschreven staan waaraan we in de groepen werken. Dus bijvoorbeeld een bak met klokken en een kaart waarop staat: we oefenen de hele uren. Deze kaarten wisselen regelmatig als kinderen de doelen behaald hebben. De kaarten met doelen die in de bakken liggen zijn ook zichtbaar op een plek in de klas waar alle doelen verzameld zijn. Zo is voor kinderen en ouders zichtbaar waar we aan werken.

De volgende bakken wil ik realiseren:

- geld
- klokjes
- dobbelstenen
- speelkaarten
- verliefde harten
- tweelingen
- flitskaartjes
- kopieën voor eigen producties
- bakken met spellingwoorden
- rijtjesboekjes
- spellen van de kern die aan de beurt is van Lijn 3

Verder in de taalkast: letterdozen, stempelletters, pico piccolo, Loco en kwartetsspellen.

We hebben de mogelijkheid gekregen om extra materialen te bestellen voor in de taal- en rekenkast. Ook voor het inrichten van het nieuwe lokaal konden we onze wensen duidelijk maken.

10. Wat is er terecht gekomen van mijn eigen mening? (blz. 8)

- *Het lokaal naast de kleutergroep inrichten voor groep 3-4*

Vlak voor de zomervakantie hebben we het lokaal naast de kleutergroep ingericht. Voor een deel volgens de foto in dit schrijven. Ik denk zelfs dat het beter is geworden dan vooraf gedacht. Midden in de groep hebben we de ruimte vrij kunnen laten. Hierdoor zijn de reken- en taalkasten makkelijk bereikbaar. De instructietafel is nu ook een groepstafel waar de kinderen aan werken en eten.

Aan de muur is een werkplank gemaakt voor de laptops. Deze werkplank is op de hoogte van de tafels. Hierachter staan krukken. De kinderen die aan de achterkant van de tafels zitten nemen nu niet hun (zware hoge) stoel mee maar zetten een kruk in de kring. Zo is het mogelijk om vlot een kring te maken. De gang naast het lokaal kunnen we gebruiken als extra speel- en werkruimte. De deur naar buiten blijft dicht zodat we ook bij regenachtig weer op de grond kunnen spelen.

- *De leerstof met behulp van meer spelvormen en spelmaterialen aanbieden en meer inspelen op de natuurlijke ontwikkelingsdrang van kinderen*

Voor de zomervakantie zijn mijn collega en ik aan het experimenteren gegaan met spelvormen. Wat heeft het mij en de kinderen een plezier opgeleverd! We speelden een Zweeds loopspel waar de kinderen in duo's moeilijke sommen hebben opgelost, in drie niveaus en net buiten hun comfortzone. We speelden zeeslag om het lezen van een schema te leren. Toen het met sommen in een werkboek werd aangeboden snaptten de meeste kinderen het niet, nu lukt het alle kinderen. Gewoon omdat ze het willen. Een ander spel was 'vakkenvullen'. Kinderen die moeite hebben een les in het rekenboek te maken waren nu drie kwartier aan het rekenen aan één stuk door... En sjoelen. Als de kinderen maar even de kans kregen waren ze hiermee bezig. Rekenen buiten rekentijd. En we introduceerden twee Smartgames. Wat een mooi materiaal! De kinderen wilden er allemaal mee aan de slag. Ik zag talenten die ik eerder niet had gezien. Ik heb er een filmpje van gemaakt. Erg leuk om terug te kijken.

Nu, na de vakantie zijn we echt begonnen met de nieuwe manier van werken. We downloaden, lamineren en knippen ons suf. Wat mooi dat je via het internet zoveel materiaal kunt vinden dat andere leerkrachten beschikbaar stellen. En wat zien we een enthousiasme bij de kinderen. Zeker bij de kinderen van het vierde jaar die vorig jaar nog zo anders werkten. We spelen leerzame gezelschapsspelletjes, rennen, springen en wisselen dat af met computerwerk en werken op werkbladen. Het is voor ons zoeken, overleggen, plannen maar wat krijgen we er veel voor terug.

- *Minder toetsen door gebruik te maken van observaties, portfolio en doelenboek*

We zijn het jaar begonnen met het vaststellen van de doelen. We hebben ieder beschikbaar moment gebruikt om erachter te komen wat elk kind al weet. Wat heeft me dat verrast. We hebben geconstateerd dat we een aantal doelen niet meer

hoeven aan te bieden en soms maar met een paar kinderen. Zo kunnen we heel gericht aan het werk gaan.

We houden de vorderingen bij in een map die op het bureau ligt, later op de computer en in het doelenboek van de kinderen. We krijgen het vertrouwen van de directie dat ik dit, samen met mijn collega, goed bijhoud en we hoeven geen tussentijdse toetsen meer in te vullen in het administratieprogramma.

We houden gesprekjes tussendoor om doelen mondeling te toetsen en af en toe gebruiken we een werkblad voor een tempo-controle.

Mijn wens is om doelenbakken te gaan maken. Doelen in een lade met benodigde materialen en opdrachten op verschillende niveaus. Zo kunnen de kinderen zelfstandig en in samenwerking aan de slag met hun eigen doelen. Hiervoor heb ik een kast aangevraagd zodat we dit snel en overzichtelijk kunnen inrichten.

- *Werken met doelen en deze duidelijk maken aan de kinderen en ouders*

Het werken met doelen heb ik hierboven beschreven.

Voor de ouders geven we regelmatig kopieerbladen mee zodat ouders kunnen zien waar hun kind mee aan het werk is. Dit kan een leesblad en/of een kopie met rekenwerk zijn.

Achterin de klas hangen we de doelen op een prikbord zodat altijd duidelijk is waar we als groep mee bezig zijn.

- *Meer samenwerking tussen de leerkrachten van de groepen 1-2 en 3-4*

We hebben het aantal momenten uitgebreid dat de kinderen aan het einde van ieder jaar van groep twee naar groep drie komen om kennis te maken met de kinderen van groep drie en de leerkracht. We speelden een aantal keren met beide groepen samen op het kleuterplein. De kleuters hebben een reken- en taalkast. Deze maak ik ook in het nieuwe lokaal zodat deze werkwijze, waar de kleuters bekend mee zijn, wordt voortgezet. In deze kasten staan reken- en taalspellen en andere materialen waar de kinderen zelfstandig mee aan de slag kunnen.

Aan het begin van het nieuwe schooljaar spelen de kinderen van groep 1-2 en 3-4 eens per week samen. We gebruiken hiervoor het kleuterlokaal en de gymzaal. We merken dat de kinderen dat erg fijn vinden, zeker kinderen die het lastig vonden om vriendjes in de kleutergroep achter te laten. Ook voor de ontspanning zien we dat het belangrijk is.

We zien mogelijkheden om de samenwerking uit te breiden en gaan het komende jaar als leerkrachten van de groepen 1 t/m 4 overleggen wat en wat we samen verder kunnen ondernemen.

- *Thema's samen met de kleutergroepen ontwikkelen*

We hebben als school vier thema's voor het komende jaar vastgezet. Verder ga ik met mijn duo-collega en de leerkracht van 1-2 om de tafel om te kijken of er meer mogelijkheden zijn het komende jaar. We denken dan eerst aan het samenwerken naar aanleiding van een thema.

- *Meer speelmomenten creëren voor kinderen van groep 3 en 4*

Doordat ik het bewegend leren meer heb ontdekt kan ik de spellen en het leren heel goed combineren. Fijn dat de kinderen tijdens het spelen niet echt doorhebben dat ze aan het leren zijn en toch flink aan het werk zijn met de doelen. Het is ook mooi om te merken dat ik zelf meer controle los kan laten. Kinderen zijn niet meer allemaal met dezelfde opdracht bezig op hetzelfde moment. Het geeft wat meer reuring in de klas maar als je ziet dat de kinderen betrokken zijn bij wat ze doen dat geeft mij dat veel voldoening

- *Meer gerichte instructie geven aan kleine groepjes en werken aan doelen die aansluiten op de ontwikkeling.*

We willen het werken in een circuitvorm uit gaan proberen. Op deze manier zien we ieder kind en kan er geen kind meer aan onze aandacht ontsnappen. Of deze vorm de juiste zal zijn ben ik nog niet helemaal uit.

De 'doelenbakken' waar ik eerder over sprak moeten hier een rol in gaan spelen. Dit is nog in ontwikkeling zowel in materiaal als in mijn hoofd. De juiste structuur ben ik nog aan het zoeken.

11. En verder?

- Ik wil de doelenbakken gaan organiseren. Het is me nog niet gelukt om dit te realiseren. We zijn bezig met het verzamelen van spelmaterialen waar kinderen zelfstandig mee aan het werk kunnen. Ik denk dat we dit jaar bezig zijn met het ontwikkelen en we dit het komende schooljaar in kunnen zetten.
- Een spellenoverzicht voor rekenen maken voor het vierde leerjaar naar aanleiding van de doelen
- Meer spelvormen voor spelling verzamelen
- In samenwerking en overleg met de juffen van groep 1-2 wil ik overleggen over een item tijdens de informatieavond voor ouders. Hier zou ik het item 'leren begint als je geboren bent' om zo aan ouders duidelijk te maken dat het 'leren' niet in groep 3 begint en van meer waarde zou zijn dat alle ontwikkeling in de tijd daarvoor.
- Overleg met de juffen van groep 1-2 om meer mogelijkheden te zoeken voor de samenwerking.

12. Tot slot

Wat heeft het me een hoofdbreken bezorgd om te beginnen aan het Jenaplantraject. Ik kon me er niet toe zetten om het tot een goed einde te brengen. Erger nog: om er überhaupt aan te beginnen. Ik heb het erg lang voor me uitgeschoven.

Eenmaal aan de slag heb ik zoveel plezier beleefd aan het op de nieuwe manier werken met de kinderen! Ik heb kinderen gezien die op papier weinig tot niets voor elkaar kregen en zo verschrikkelijk *niet* gemotiveerd waren. Ik heb ze zien opbloeien. Wat mooi om dat terug te krijgen! Deze kinderen die vragen om meer of om herhaling omdat het zo leuk was waar ze mee bezig waren. Wat een feest! Kinderen die al spelend leren. Schema's die ze zonder spelvorm niet onder de knie konden krijgen lukten nu wel, gewoon omdat ze het spel 'zeeslag' wilden leren spelen. Kinderen die sommen uitrekenen met grotere getallen dan ze tot dan geleerd hadden door een sjoelbak neer te zetten. Ze gaan grenzen over omdat het kan en omdat ze het willen. Kinderen die nu meer ontspannen zijn. Dit hoor ik ook terug in gesprekken met ouders.

Verder heb ik ontdekt dat het verbinden tussen de verschillende leergebieden nu eigenlijk vanzelfsprekend gaat. Wat me eerst een lastige opgave leek is nu een kwestie van: van het een komt het ander. En het grote voordeel is dat ik nu veel bewuster met de leerstof omga en plannen maak en deze opstel door vanuit de doelen te werken. Het geeft mijn onderwijs aan de kinderen veel meer inhoud.

Bewegend leren en leren met spelvormen staat de laatste tijd erg in de belangstelling. Overall in de media kom je items tegen. Ook op Facebook zijn er pagina's aangemaakt waarop leerkrachten ideeën delen. Daar doe ik mijn voordeel mee onder het motto: 'beter goed gejat dan slecht bedacht'. Vaak krijg ik naar aanleiding hiervan ook meer ideeën en let ik erop dat het aansluit bij de kinderen in mijn groep.

Voor mijn collega, die niet met mijn onderwerp bezig was, was het best even slikken. Ik heb haar ook niet altijd voldoende meegenomen. Als ik enthousiast ben en mogelijkheden zie dan ga ik weleens te snel en doe ik van alles tegelijk. Het was voor haar best spannend. Wat ik aan haar bewonder is dat ze me mijn gang heeft laten gaan en meegegaan is in deze ontwikkeling. Af en toe floot ze me even terug en wilde ze op zijn minst even meepraten over de gang van zaken.

In een overleg, nadat we drie weken aan de gang waren, heeft ze gezegd niet terug te willen naar het werken in de methodeboeken. Dat was best een opluchting voor me. Superfijn om samen hieraan verder te werken.

Bronnen:

Op schrift:

Mensenkinderen

Uitgave: Spelenderwijs leren in groep 3 van Linda Willemsen.

Gesprek met Matthias Schäufele kinderarts

Boek van Erik Scherder hoogleraar neuropsychologie: Laat je hersenen niet zitten

Jenaplan: school waar je leert samenleven

Facebookpagina's:

bewegend leren oefeningen

doe-vrijdag

middenbouwwereld 3-4

Websites:

Filmpjes : www.leraar24.nl

www.wij-leren.nl/bewegen-ontwikkeling-bewegingsonderwijs-gezondheid.php

podcast: opgejaagd

Bijlage:

Spellen rekenen

Doelen: Getallen en getalrelatiespel/ werkvormen

Meer, minder, evenveel	-Speelkaarten -Kampen MSV
Dobbelsteenpatronen	-Mens erger je niet -Ganzenborden -domino
Tot vijf	-samen vijf MSV -getalbeelden dobbelsteen -vingers -turven/ domino -knijpersommen (rekendoos)
Hoeveelheid tot en met 10 synchroon en resultaatief tellen	-blokjes, allerlei voorwerpen
Getalsymbolen 1 t/m 12 aan de juiste hoeveelheid verbinden	-Knijpersommen (rekendoos) -Getallenpuzzels rekenkast
Turven	-memory turven (rekendoos) -bij stemming /vergadering -domino turven (rekendoos) -ijsstokjes: getal en met de ijsstokjes turven -toepassen bij andere spellen
Getallenlijn/ getallen plaatsen naar waarde	-Getallenmat -Lijn met getallen -Losse getallen op volgorde leggen/ - spelvormen kleine groep
Getallen t/m 20 invullen op de getallenlijn	-Straatje maken MSV -Werkblad -Raad mijn getal -Wisbordjes getallenlijnen
Vijfstructuur	-Hoeveelheid verdelen in groepjes van vijf -Turven -Rekenrek -Vingers
Heen en terugtellen vanaf een willekeurig begingetal	-Tikspel (om de beurt lopen/ tellen en elkaar aantikken) -Burenbingo MSV -Twee dobbelstenen en vanaf het grootste aantal doortellen (tot 12)
Tellen t/m 20 met huppen van twee of vijf	-springen op de getallenlijn -tikspel (lopen en aantikken) -
Rekenen tot 10	-Dotsy
Samen tien	-verliefde harten -joggen (powerpoint)

	-flitskaartjes -splitsmemory MSV -splitsbordjes meet kralen
Sprong van tien en hup van één	-lege getallenlijn -samen springen en beleven, daarna op papier of wisbordjes -dienaren van de koning MSV
Naar getallen tot 50 tellen en springen	-samen tellen ieder moment van de dag -springen

Bewerkingen

Doel: spel

Concrete hoeveelheden t/m 12 splitsen	-splitsmemory MSV -flitskaartjes -splitsbordjes met kralen
Het erbij- en eraf-teken en =	-busspel samen -werkblad
Getallen t/m 20 splitsen	-kralen in de hand -flitskaartjes -miniloco -piccolo
Getallen t/m 20 verdubbelen	-flitskaartjes -
Meer getallen optellen en verbinden met de getallenlijn	-erop of eronder MSV
Erbij en eraf t/m 20	-triominos -domino -sjoelen -piccolo -mini loco -rekenpiramides -sommen bouwen met bas de bever

Meetkunde:

Doelen:

Plattegrond bouwen bij een getekend bouwswel en hoogtegetallen noteren/aflezen	-blokjes en voorbeeldbladen -zelf een bouwkaart maken
Ruimtelijke figuren herkennen met boven- en zijaanzichten	Vertifix (kleutersgroep)
Spiegelen	-spiegeltjes -werkblad -lijn op de grond, beeld leggen en spiegelen
Patroon voortzetten	-kralen rijgen -werkblad -

Meten, tijd en geld

Doelen:

Hele en halve uren aflezen	-klokjes -memory -ik heb wie heeft: -gedurende de dag
Bedragen t/m 20 met munten van 1 en 2 euro en biljetten van 5 en 10 euro	-speelgeld -winkeltje spelen -kaartjes met bedragen (rekendoos)
Metten met een meter en centimeter	-meetlinten -gymstokken -bordliniaal -